

Gaberell Drachman

Δήμητρα Θεοφανοπούλου-Κοντού
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

*Στον Γαβριήλ, τον αλησμόνητο Δάσκαλο και φίλο
με απέραντη ευγνωμοσύνη και αγάπη*

Στις 10 Σεπτεμβρίου 2014 έφυγε από κοντά μας ο εκλεκτός και ιδιαίτερα αγαπητός μου δάσκαλος και φίλος Gaberell Drachman (ο Γαβριήλ, όπως τον αποκαλούσαμε οι Έλληνες φίλοι), ομότιμος καθηγητής Γλωσσολογίας του Πανεπιστημίου του Salzburg. Έφυγε λίγες μέρες πριν από το 6ο Διεθνές Συνέδριο Νεοελληνικής Διαλεκτολογίας και Γλωσσολογικής Θεωρίας (25-28 Σεπτεμβρίου) της Πάτρας, όπου είχε προσκληθεί ως επίσημος ομιλητής. Και κάτι ακόμη. Έφυγε έχοντας ολοκληρώσει την ομιλία του, ενώ αντιμετώπιζε την περίοδο εκείνη ιδιαίτερα σοβαρό πρόβλημα υγείας, που τον ταλαιπωρούσε εδώ και πολλά χρόνια. Πάντοτε θαρραλέος αγωνιστής ο Γαβριήλ και πάντα πιστός «εφ' ω ετάχθη».

Διετέλεσε καθηγητής στο Κρατικό Πανεπιστήμιο του Κολόμπους της Πολιτείας του Οχάιο (Ohio State University) και στο Πανεπιστήμιο του Salzburg της Αυστρίας. Δίδαξε επίσης ως προσκεκλημένος καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Κύπρου, ενώ σταθερή, ζωντανή και συνεχής ήταν η παρουσία του στον ελληνικό χώρο και ιδιαίτερα στον Τομέα Γλωσσολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών. Μαζί με τη σύζυγό του, εκλεκτή και διεθνώς καταξιωμένη γλωσσολόγο Αγγελική Μαλικούτη-Drachman, διδάκτορα του Πανεπιστημίου Αθηνών και παλαιότερα επιμελήτρια της τότε Έδρας Γλωσσολογίας με καθηγητή τον Γεώργιο Κουρμούλη, έδωσε επανειλημμένως σειρά μαθημάτων σε μεταπτυχιακούς φοιτητές διαφόρων Πανεπιστημίων (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πανεπιστήμιο Πατρών, Πανεπιστήμιο Αθηνών), μετείχε συστηματικά στα συνέδρια, διατηρώντας πάντοτε επαφές και στενές σχέσεις συνεργασίας με συναδέλφους και μεταπτυχιακούς φοιτητές.

Ο καθηγητής Drachman υπήρξε εξέχουσα μορφή της σύγχρονης γλωσσολογίας, με ευρεία απήχηση στη διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα για το πολύπλευρο έργο του (επιστημονικό, ερευνητικό, διδακτικό) και τη γενικότερη προσφορά του στον χώρο (συμμετοχή σε διεθνείς επιτροπές κρίσης διδακτορικών διατριβών, άρθρων σε διεθνή περιοδικά, διοργάνωση συνεδρίων, εκδότης περιοδικών, πρακτικών, αφιερωματικών τόμων). Βαθύς στοχαστής, προικισμένος με φυσική ευφυΐα, κριτική σκέψη, διορατικότητα, πρωτοτυπία και γλωσσική ευαισθησία, και διαθέτοντας παράλληλα πολύπλευρη θεωρητική υποδομή στα ρεύματα της ευρωπαϊκής και αμερικανικής γλωσσολογίας, έχει παραγάγει έργο σημαντικό και πολυδιάστατο που αντέχει στον χρόνο. Είναι μεταξύ των πρώτων που ενστερνίστηκε και εφάρμοσε τις αρχές της γενετικής θεωρίας στην ανάλυση της Ελληνικής στα διάφορα επίπεδα (συντακτικό, μορφολογικό, φωνολογικό), δίνοντας πάντα το προσωπικό του στίγμα με συνέπεια, κριτική σκέψη, επιχειρηματολογία και συμβάλλοντας έτσι παράλληλα στην προώθηση της θεωρίας.

Το επιστημονικό, ερευνητικό του έργο, σε μεγάλο βαθμό σε συνεργασία με την σύζυγό του Αγγελική Μαλικούτη-Drachman, απηχεί όχι μόνο ουσιαστική επαφή με τη θεωρία της γλώσσας όπως εξελίσσεται στα διάφορα γλωσσολογικά πρότυπα (γενετική γραμματική, θεωρία του Βέλτιστου) και τα διεπιστημονικά ρεύματα, αλλά παράλληλα και βαθιά γνώση της Ελληνικής –βασικό πόλο έλξης στο έργο του– στην ιστορική της διάσταση. Οι συντακτικές του μελέτες, παλαιότερες και νεότερες στο πλαίσιο της γενετικής θεωρίας, χαρακτηρίζονται από υψηλό δείκτη πρωτοτυπίας στην επιλογή του

θέματος και την αντιμετώπισή του, ενώ για ορισμένες περιπτώσεις ο προτεινόμενος τρόπος ανάλυσης είναι «πιο προχωρημένος» από αυτόν της αντίστοιχης φάσης της θεωρίας, με τον αναπτυσσόμενο προβληματισμό να ξεπερνά κατά πολύ τα όρια της εποχής του. Παράλληλα, οι μελέτες του για την παιδική γλώσσα και τη γλωσσική κατάκτηση, πρωτοποριακές για τα ελληνικά δεδομένα της γλωσσολογίας και όχι μόνο, ανοίγουν νέους δρόμους στην ανάπτυξη του κλάδου της ψυχολογίας και στη σημασία της για την εξέλιξη της θεωρίας της γλώσσας. Η διερεύνηση, τέλος, αντικειμένων από τον χώρο της Μορφολογίας και Φωνολογίας (προσώδια, ρυθμός, λεξική φωνολογία, μεταξύ άλλων), με τις προτεινόμενες αναλύσεις να θεμελιώνονται σε βασικές, γενικές αρχές της θεωρίας είναι κατ' εξοχήν πρωτοποριακή. Οι μελέτες αυτές αποτελούν βασικό σημείο αναφοράς στην ελληνική και ξένη βιβλιογραφία και αφετηρία για περαιτέρω διερεύνηση.

Είχα την τύχη να παρακολουθήσω τα μαθήματα του καθηγητή Drachman στην Αθήνα, αλλά και στο Πανεπιστήμιο του Οχάιο, όπου με την προτροπή του πήγα με τον σύζυγό μου Παναγιώτη Κοντό για μεταπτυχιακά. Μπόρεσα έτσι να εκτιμήσω πέραν της προσφοράς του στον χώρο της θεωρίας και της ανάλυσης της Ελληνικής τη γενικότερη συμβολή του στον χώρο της διδασκαλίας. Διαπίστωσα έτσι ότι ο Γαβριήλ ήταν εμπνευσμένος δάσκαλος. Ένας δάσκαλος για τον οποίο δεν ήταν αρκετή η «από καθέδρας διδασκαλία», αλλά που είχε την ικανότητα να παρασύρει τους φοιτητές στη διερεύνηση ενός προβλήματος, βάζοντάς τους διαδοχικά ερωτήματα ώστε τελικά μόνοι τους να ανακαλύψουν τη «λύση» του προβλήματος. Λελογισμένα αυστηρός, αλλά δίκαιος και αντικειμενικός στην κρίση του, διαλεκτικός στις συζητήσεις, με αμέριστη υπομονή και κατανόηση στην αντιμετώπιση των μαθησιακών προβλημάτων και όχι μόνο, που αντιμετωπίζουν οι φοιτητές, κέρδιζε την εκτίμηση, την εμπιστοσύνη και την αγάπη των μαθητών του.

Στο πλαίσιο του διδακτικού του έργου ανεκτίμητη υπήρξε η προσφορά του στους Έλληνες μεταπτυχιακούς φοιτητές, ιδιαίτερα του Πανεπιστημίου Αθηνών. Υπήρξε μεταξύ των πρώτων που προώθησε ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του '70 τις αρχές και τη μεθοδολογία της σύγχρονης γλωσσολογίας, ιδιαίτερα της γενετικής γραμματικής, μέσα από τις αναλύσεις αντικειμένων της Νέας Ελληνικής, τα σεμινάρια και την προσωπική επαφή που είχε με τους φοιτητές του. Και η προσφορά αυτή διευρύνεται με τη στενή συνεργασία Πανεπιστημίου Αθηνών και Salzburg στο πλαίσιο του Προγράμματος Erasmus, αλλά και σε άλλα ερευνητικά Προγράμματα με αντικείμενο την Ελληνική. Η αθρόα συμμετοχή Ελλήνων φοιτητών στα συγκεκριμένα προγράμματα, που οφείλεται κατά κύριο λόγο στην διδασκαλία του καθηγητή Drachman, είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία «φυτώριου» Ελλήνων σπουδαστών στο Salzburg, με περαιτέρω συνέπεια την προώθηση των ελληνικών σπουδών.

Ο καθηγητής Drachman δεν υπήρξε μόνο καταξιωμένος ερευνητής και εμπνευσμένος δάσκαλος. Από τη μακροχρόνια συνεργασία και φιλία μαζί του είχα την ευκαιρία να εκτιμήσω και πολλά άλλα στοιχεία της προσωπικότητάς του: την παροιμιώδη εργατικότητά του, την πειθαρχία και μαχητικότητα στην υποστήριξη των ιδεών του, συνάμα όμως και τη γενναιοδωρία και τη νηφαλιότητά του στην αξιολόγηση απόψεων φοιτητών και συνεργατών του και στην αναγνώριση της προσφοράς τους, τις ανθρωπιστικές του πεποιθήσεις και την ευρύτατη καλλιέργειά του, αλλά και το πηγαίο χιούμορ του. Και θα ήθελα τέλος να τονίσω ότι ήταν βαθιά συναισθηματικός, έστω κι αν το αγγλικό του φλέγμα δεν του επέτρεπε να εκδηλώνει πάντα τα συναισθήματά του.

Ο Γαβριήλ, ως φυσική παρουσία, δεν είναι πια ανάμεσά μας. Το έργο του όμως, η ανθρωπιά του, οι αναμνήσεις για όσα ζήσαμε μαζί του και η ευγνωμοσύνη για όσα αυτός και η σύζυγός του, η αγαπημένη μου Κική, μας έχουν προσφέρει θα μας συντροφεύουν, παράδειγμα φωτεινό για μεγαλύτερους και νεότερους.